

‘Het inzicht van Guadeloupe’

In onze constant veranderende wereld, kunnen we er toch ieder jaar met het volste vertrouwen van uitgaan: eind december is het weer kerst. ‘The season to be jolly’. En daar kijken de meesten van ons vol verwachting naar uit. Onze geliefde kersttraditie is op dit moment misschien wel belangrijker dan ooit. Bemoedigende ‘quotes’ om vooral positief te denken, anti-stress mid-deltjes en motivatie-goeroes vliegen ons om de oren, terwijl de samenleving voor velen steeds onoverzichtelijker dreigt te worden en ‘onvoorziene’ situa-ties, zoals 9/11, de kredietcrisis en de eurocrisis, ons gevoel van vertrouwen, veiligheid en zekerheid in toenemende mate op de proef stellen. Misschien een goed moment dus, om alvorens het feest begint, op zoek te gaan naar vaste grond en even te reflecteren. Waar staan we vandaag de dag? Hoe zijn we hier beland en waar willen we met z’n allen naartoe? Sterker nog: Zou kerst wellicht een positieve rol kunnen spelen in het geheel? Antropoloog Francio Guadeloupe biedt inzicht.

Tekst: Belinda Devid Foto: Camille Devid

Guadeloupe: “We leven te-genwoordig in een wereld waarin de ‘instrumentele rationaliteit’, die erop ge-richt is om aan de hand van een mid-del een doel te bereiken, domineert. Die dominantie vormt de oorsprong van vele ontwikkelingen binnen onze maatschappij. Enerzijds heeft dit voor grote technologische voor-uitgang en welvaart gezorgd, en ook sociaal-maatschappelijke kwesties hebben we aan de hand van deze rationaliteit kunnen aanpakken. Na de Tweede Wereldoorlog en tijdens de Koude Oorlog heeft men in Neder-land ter bestrijding van de opmars van het communisme, een enorm so-ciaal stelsel weten op te bouwen. De verschillen tussen rijk en arm wer-den ingeperkt en veel mensen, die voorheen nooit de kans hadden om naar de universiteit te gaan, kregen hierdoor sociale mobiliteitskansen. Vanwege de dominantie van de in-strumentele rationaliteit is echter een verharding van de maatschappij opgetreden. De mens wordt volgens deze rationaliteit ook beschouwd als een middel om een doel te berei-ken, wat ervoor zorgt dat mensen massaal het gevoel krijgen niet te ‘voldoen’. Kinderen worden in to-nemende mate met ADHD bestempeld en volwassenen grijpen naar medicijnen en zoeken hun heil in de psychologische hulpverlening. Daarnaast ondervinden we dat met het einde van de Koude Oorlog, dankzij dezelfde instrumentele rationaliteit, heel veel van de sociale voorzienin-gen, waar ooit zo hard voor is gevoch-t, nu worden afgebroken of worden getransformeerd. Zelfredzaamheid is de nieuwe religie, terwijl de mens in oorsprong nimmer volledig zelfredzaam is, of kan zijn.”

Guadeloupe vervolgt: “Veel mensen hebben het gevoel dat we momen-teel in een fase van transitie verkeren. Die transitie is wereldwijd waarneembaar. In de Verenigde Staten hebben we jarenlang een situatie gekend waarin vrouwen, zwarte Amerikanen en jongeren een achtergestelde minderheidspositie bekleedden. Vooral sinds de Tweede Wereldoorlog heeft een groot emancipatiestreven van die drie groepen plaatsgevonden, wat recent is gecul-mineerd in de nominaties van Ba-rack Obama en Hillary Clinton, die hun positie en macht grotendeels te danken hebben aan de jongeren. Die transitie creëert voor de groep die voorheen gedurende lange tijd aan de macht was, enorme hoeveelheden ‘anxiety’. De Amerikaanse maat-schappij is niet langer ‘simpelweg’ onder te verdelen in zwart en wit, wat het voor velen onoverzichtelijk

en verwarrend maakt. Mensen zijn op zoek naar een nieuwe definitie voor hun veranderende samenleving en hun eigen positie binnen die samenleving.”

Hoe pakken we dit aan? Guadeloupe: “We moeten af van de dominantie van de instrumentele rationaliteit en een nieuwe balans vinden waarbij alle overige vormen van rationaliteit, waaronder de ‘communicatieve rati-onaliteit’, ook een rol gaan spelen. Volgens de communicatieve rationa-liteit is de mens - hoe imperfect ook - een levend wezen, in tegenstelling tot een object dat in een hokje moet worden onderverdeeld. Ook de sa-crale (spirituele) rationaliteit is zeer belangrijk, aangezien deze samen-hangt met het hebben van vertrou-wen in de toekomst. Als je die sacrale rationaliteit kwijtraakt, raak je het vertrouwen in de toekomst kwijt.”

Welke rol spelen tradities hierin? Guadeloupe: “Tradities belichamen meerdere belangrijke vormen van rationaliteit en worden in het leven ge-roepen om orde op zaken te kunnen stellen, veelal als reactie op onvoor-ziene situaties. Om het overzicht te kunnen behouden en een gevoel van veiligheid te creëren wanneer dat er niet meer is, willen we het verleden trachten ‘statistisch’ te maken. We creëren een versie van het verleden om houvast te bieden en antwoord te geven op de vraag hoe om te gaan met een nieuwe situatie. Tradities geven de mens een gevoel van con-tinuiteit in een discontinue situatie. Daarnaast hebben ze ook de trans-formatieve en helende functie om op een bepaalde wijze, gezamenlijk de toekomst in te gaan. Ze bieden de mogelijkheid om vrede te scheppen en opnieuw te beginnen. Ook creëren ze momenten waarop we oog hebben voor een alternatief. Dat het in het leven niet alleen om instrumentele rationaliteit gaat, maar ook overige vormen van rationaliteit aan de orde moeten komen.”

Antropoloog Guadeloupe pleit ervoor om meerdere gelijksoortige tradi-ties een plek te geven binnen onze samenleving. Guadeloupe: “We be-schikken over een enorme rijkdom aan helende tradities. Bijvoorbeeld Kerstmis, Diwali, het Suikerfeest en Ketu Koti. Als we meerdere van deze tradities gezamenlijk zouden vieren, zouden er meer momenten worden ingebouwd waarop we naar elkaar kunnen luisteren. Om gezamenlijk deel uit te maken van een liminale situatie waaruit een gezamenlijke transformatie mogelijk is.”

In de toekomst is het volgens Francio Guadeloupe vooral belangrijk dat we ernaar streven om onze vooruit-gang te verbreden. Guadeloupe: “Ter

Francio Guadeloupe

verbetering van de situatie in onze wereld moeten we onszelf de vraag stellen hoe wij willen leven en hoe we inhoud willen geven aan onze maatschappij. Beslissen om bijvoor-beeld niet te willen leven onder een regering die uitbuit. En pleiten voor het behoud van bepaalde vormen van het sociale stelsel. Mensen die dreigen kansloos te worden, ook de kans te blijven bieden om kansheb-bers te worden.”

Wat is een mogelijke oplossing hier-voor? Guadeloupe: “Terwijl de Wes-terse wereld neigt naar de nadruk op zelfredzaamheid, vindt tegelijkertijd ook een strijd plaats, die hiertegen in opstand komt. Bewegingen zoals de ‘Occupy Movement’, komen op tegen economische en sociale ongelijkheid, met als uitgangspunt dat het sociale stelsel niet mag worden afgeschaft, omdat we er nog lang niet genoeg voordeel van hebben gehad. Het is ook belangrijk te benadrukken dat grote delen van de wereld, waaron-der Afrika, Azië en Latijns-Amerika, nog helemaal geen sociaal vangnet hebben gekend. Een zeer belangrijke vraag is dan ook: Is de strijd van de Occupy Movement alleen gericht op het behoud van de sociale systemen in het Westen, of zet men zich ook in voor de ontwikkeling van sociale stel-sels in overige delen van de wereld? Daar zul je zowel de Occupy Move-ment, als overige gelijkgestemde bewegingen uiteindelijk aan moeten toetsen: in hoeverre zullen zij ertoe in staat zijn om ‘global change’ te be-werkstelligen. Tegelijkertijd hebben wij, als burgers, de verantwoordelij-heid om regeringen te kiezen die zich zullen inzetten voor alle mensen in de wereld: ook voor de arme en kre-perende medemens.”

Wat kan kerst hieraan toevoegen? Guadeloupe: “We weten allemaal dat er periodes zijn waarin mensen het met minder moeten doen. Maar

tijdens de kerst delen we met elkaar wat we hebben. Kerst is een vorm van communicatieve rationaliteit en heeft een helende werking. We ko-men bij elkaar, eten samen en praten met elkaar. We versterken onze on-derlinge banden en vormen nieuwe banden. Mijn oma kookte met kerst niet alleen voor de familie, maar ook voor burens en andere mensen die langskwamen, die ze niet eens kende. Wat mij uit mijn jeugd ook bijstaat is het gevoel van vertrouwen dat gepaard ging met kerst: ‘Morgen zal de toekomst goed zijn’. Daar kon ik met het volste vertrouwen van uitgaan. Dat is een voorbeeld van sacrale rationaliteit: diep vertrou-wen hebben in de toekomst. Kerst biedt ons een nieuwe mogelijkheid; een nieuwe kans om te zeggen: ‘Let bygones be bygones’ en laten we ge-zamenlijk met frisse moed opnieuw beginnen. Er met z’n allen van uit-gaan dat morgen de toekomst goed zal zijn.”

Francio Guadeloupe

Dr. Francio Guadeloupe werd ge-boren op Aruba en is cultureel antropoloog en ontwikkelingsso-cioloog, verbonden aan de vakgroep sociologie en antropologie van de Universiteit van Amsterdam. Hij publiceerde onder meer de boeken ‘Dansen om te leven: over Afro-Braziliaanse cultuur en religie’, ‘Zo zijn onze manieren... visies op multiculturaliteit in Nederland’, ‘Chanting Down the New Jerusa-lem: Calypso, Christianity, and Capitalism in the Caribbean’ en ‘Adieu aan de Nikkers, Koelies en Makambas: een pleidooi voor de deconstructie van rasdenken bin-nen de Nederlandse Caraïbistiek’.

Gezegend
Kerstfeest
en een
gezond 2012

BALBRIST
CURAÇAO
DISTR. N.V.

festiva travel
A subsidiary of Festiva N.V.

*We wish you
Love and Peace
during this
Holiday Season
and throughout the
New Year.
Happy Holidays.*

Nos Mihó deseonan
pa e dianan di fiesta binidero
i e aña nobo 2012

Print

EXPRESS N.V.

NATUURFARM
SCHERPENHEUVEL

Prettige feestdagen
en een Gezond
en gezegend
Nieuwjaar

Wij danken al onze klanten voor
het in ons gestelde vertrouwen en
wensen allen Prettige Kerstdagen
en een goed 2012

antraco

Laga e dianan di fiesta aki inspirá i iluminá
nos mente i kurason.
Ku aña 2012 trese pas, union i felisidat den
nos kas i nos pais.
Felis Dianan di Fiesta!
Ta deseo sinsero di:

curinde N.V.

Merry Christmas,
Happy New Year,
Felis Pasku i un dushi 2012
yen di dichu i felisidat

SECURITAS
VIGILAT